

MINISTRI KÄSKKIRI

Tallinn

27.10.2025 nr 159

Kultuurimälestiseks olemise lõpetamine (hävinenud kunstimälestised)

Muinsuskaitseaduse § 20 lg 1 p 6 ja lg 2 alusel:

1. Lõpetan järgmiste kunstimälestiste kultuurimälestiseks olemise:
 - 1.1. Künlajalg, Järvakandi tehas, 19/20. saj. (elavhõbeklaas) (kultuurimälestiste registri nr 24211, asukoht Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku (edaspidi EELK) Rapla kirik, Loo t 9, Rapla linn);
 - 1.2. Harmoonium, Wandauer Orgel-Harmoonium Fabrik (kultuurimälestiste registri nr 23063, asukoht EELK Kadrina kirik, Viitna tee 1, Kadrina alevik);
 - 1.3. Ripplamp, 19/20. saj. (klaas) (kultuurimälestiste registri nr 22807, asukoht Moskva Patriarhaadi Eesti Õigeusu Kiriku (edaspidi MPEÕK) Narva Issanda Ülestõusmise Peakirik, Bastrakovi 4);
 - 1.4. Harmoonium, J. H. Uritam, Pärnu, 19/20. saj. (puit) (kultuurimälestiste registri nr 22616, asukoht MPEÕK Katariina kirik, Vee tn 8);
 - 1.5. Põrandalühter, 19. saj. II pool (messing, kullatud, portselan) (kultuurimälestiste registri nr 22563, asukoht Eesti Apostlik-Õigeusu Kiriku (edaspidi EAÕK) Pärnu Issandamuutmise kirik, Aia tn 5);
 - 1.6. Kamin reljeefiga "Lamav akt", A. Vomm, 1938 (dolomiit) (kultuurimälestiste registri nr 22411, asukoht Pärnu maakond, Pärnu linn, Pärnu linn, A. H. Tammsaare pst 1a);
 - 1.7. Kapp, 19. saj. II pool (puit) (kultuurimälestiste registri nr 21854, asukoht Vanemuise t. 46, Tartu Ülikool);
 - 1.8. Krutsifiks, 19. saj. (valutsink, messing) (kultuurimälestiste registri nr 21136, asukoht Eesti Evangeeliumi Kristlaste ja Baptistide koguduste Liit (edaspidi EEKBKL) Mustvee palvela, Tähe tn 5);
 - 1.9. Laualühter kolme tulega, 19/20. saj. (messing) (kultuurimälestiste registri nr 19932, asukoht EELK Karksi kirik, Karksi-Nuia linn, Lossi tn.);
 - 1.10. Ahi, 19/20. saj. (malm) (kultuurimälestiste registri nr 19661, asukoht EAÕK Pootsi-Kõpu kirik);
 - 1.11. Ahi, 19/20. saj. (malm) (kultuurimälestiste registri nr 19660, asukoht EAÕK Pootsi-Kõpu kirik);
 - 1.12. Koduorel, 20. saj. algus (puit) (kultuurimälestiste registri nr 19612, asukoht EELK Tori Püha Jüri kirik, Tori alevik, Pärnu mnt 1);
 - 1.13. Annisäiliti Kergu kirikust, 19. saj. II pool (messing, hõbetatud, kullatud, email) (kultuurimälestiste registri nr 19214, asukoht EAÕK Kergu kirik);

- 1.14. Kirikulipp Kalli EAÕ kirikust, 19. saj. II pool (tekstiil, õli, lõuend) (kultuurimälestiste registri nr 19153, asukoht EAÕK Jõõpre kirik);
- 1.15. Skulptuur "Lapsed", A. Jürjo (dolomiit) (kultuurimälestiste registri nr 17321, asukoht Paide Gümnaasium, Aiavilja tn 3);
- 1.16. Peegel, 19. saj. (puit, peegelklaas) (kultuurimälestiste registri nr 16180, asukoht MPEÕK Aleksander Nevski kirik, Vana kalmistu);
- 1.17. Ripplamp, 19/20. saj. (klaas, messing) (kultuurimälestiste registri nr 5329, asukoht EAÕK Räpina kirik, Apteegi tn.7);
- 1.18. Künlajalg, 19/20. saj. (klaas, kuldüster) (kultuurimälestiste registri nr 4429, asukoht EELK Randvere kirik, Randvere küla);
- 1.19. Künlajalg, 19. saj. (klaas, höbelüster) (kultuurimälestiste registri nr 3388, asukoht EELK Kärkla kirik, Posti 2);
- 1.20. Vaagen von Dehnide vapiga (kultuurimälestiste registri nr 2339, asukoht SA Virumaa Muuseumid hoidla, Tallinna 3).

2. Tunnistan kehtetuks:

- 2.1.kultuuriministri 22.11.1999 määruse nr 24 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punkti 100;
- 2.2.kultuuriministri 15.09.1999 määruse nr 21 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punkti 47;
- 2.3.kultuuriministri 18.05.1998 määruse nr 15 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punkti 188;
- 2.4.kultuuriministri 18.05.1998 määruse nr 14 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punkti 76;
- 2.5.kultuuriministri 03.07.1997 määruse nr 36 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punkti 411;
- 2.6.kultuuriministri 03.07.1997 määruse nr 39 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punkti 37;
- 2.7.kultuuriministri 03.07.1997 määruse nr 40 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punkti 307;
- 2.8.kultuuriministri 03.07.1997 määruse nr 41 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktid 117, 422, 540, 663, 664, 707, 938, 991;
- 2.9.kultuuriministri 27.07.1998 määruse nr 19 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punkti 424;
- 2.10. kultuuriministri 19.03.1997 määruse nr 5 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punkti 269;
- 2.11. kultuuriministri 30.08.1996 määruse nr 10 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktid 337, 896;
- 2.12. kultuuriministri 13.02.1996 määruse nr 4 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punkti 52.

Muinsuskaitseametil kanda mälestiseks olemise lõpetamised kultuurimälestiste registrisse ja ajakohastada andmed riigi maakatastris ning teha käskkiri teatavaks menetlusosalistele.

Käskkirja on võimalik vaidlustada 30 päeva jooksul käskkirja avaldamisest Riigi Teatajas, esitades kaebuse halduskohtusse halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud tingimustel ja korras.

I. Asjaolud

- 3.1. **Küünlajalg, Järvakandi tehas, 19/20. saj. (elavhõbeklaas)** tunnistati kunstimälestiseks kultuuriministri 22.11.1999 määruse nr 24 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 100 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 24211.
 - 3.1.1. Mälestise Küünlajalg, Järvakandi tehas, 19/20. saj. (elavhõbeklaas) asukoht on EELK Rapla kirik, Loo t 9, Rapla linn.
 - 3.1.2. Paikvaatlusel 05.05.2005 tuvastas Muinsuskaitseamet, et mälestis on hävinenud (küünlajalg purunes kukkudes).
- 3.2. **Harmoonium, Wandauer Orgel-Harmoonium Fabrik** tunnistati kunstimälestiseks kultuuriministri 15.09.1999 määruse nr 21 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 47 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 23063.
 - 3.2.1. Mälestise Harmoonium, Wandauer Orgel-Harmoonium Fabrik registrijärgne asukoht on EELK Kadrina kirik, Viitna tee 1, Kadrina alevik.
 - 3.2.2. Paikvaatlusel 04.11.2014 tuvastas Muinsuskaitseamet, et mälestis on hävinenud omaniku andmeil juba enne 2000. aastat.
- 3.3. **Ripplamp, 19/20. saj. (klaas)** tunnistati kunstimälestiseks kultuuriministri 18.05.1998 määruse nr 15 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 188 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 22807.
 - 3.3.1. Mälestise Ripplamp, 19/20. saj. (klaas) registrijärgne asukoht on MPEÕK Narva Issanda Ülestõusmise Peakirik, Bastrakovi 4.
 - 3.3.2. Paikvaatlusel 22.08.2006 tuvastas Muinsuskaitseamet, et mälestis on omaniku andmetele purunenud juba 2002. a.
- 3.4. **Harmoonium, J. H. Uritam, Pärnu, 19/20. saj. (puit)** tunnistati kunstimälestiseks kultuuriministri 03.07.1997 määruse nr 41 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 991 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 22616.
 - 3.4.1. Mälestise Harmoonium, J. H. Uritam, Pärnu, 19/20. saj. (puit) registrijärgne asukoht on MPEÕK Katariina kirik, Vee tn 8.
 - 3.4.2. Paikvaatlusel 09.10.2009 tuvastas Muinsuskaitseamet, et harmoonium on hävinenud 20 aastat tagasi liigniiskuse tagajärjel.
- 3.5. **Põrandalühter, 19. saj. II pool (messing, kullatud, portselan)** tunnistati kunstimälestiseks kultuuriministri 03.07.1997 määruse nr 41 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 938 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 22563.
 - 3.5.1. Mälestise Põrandalühter, 19. saj. II pool (messing, kullatud, portselan) registrijärgne asukoht on EAÕK Pärnu Issandamuutmise kirik, Aia tn 5.
 - 3.5.2. Paikvaatlusel 28.02.2008 tuvastas Muinsuskaitseamet, et ese on omaniku andmetel lõhutatud 1995. a märtsis.
- 3.6. **Kamin reljeefiga "Lamav akt", A. Vomm, 1938 (dolomiit)** tunnistati kunstimälestiseks kultuuriministri 03.07.1997 määruse nr 41 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 117 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 22411.
 - 3.6.1. Mälestise Kamin reljeefiga "Lamav akt", A. Vomm, 1938 (dolomiit) registrijärgne asukoht on Pärnu maakond, Pärnu linn, Pärnu linn, A. H. Tammsaare pst 1a.
 - 3.6.2. Paikvaatlusel 07.07.2011 tuvastas Muinsuskaitseamet, et kamin on lõhutatud restaureerimise käigus, kuna oli ehitatud algselt valesti ja seda ei olnud võimalik kasutada.
- 3.7. **Kapp, 19. saj. II pool (puit)** tunnistati kunstimälestiseks kultuuriministri 18.05.1998 määruse nr 14 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 76 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 21854.
 - 3.7.1. Mälestise Kapp, 19.saj. II pool (puit) registrijärgne asukoht on Vanemuise t. 46, Tartu Ülikool.
 - 3.7.2. Paikvaatlusel 22.03.2007 tuvastas Muinsuskaitseamet, et mälestis lõhuti välja 2003.-2004. aasta remondi ajal.

- 3.8. **Krutsifiks, 19. saj. (valutsink, messing)** tunnistati kunstimälestiseks kultuuriministri 27.07.1998 määruse nr 19 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 424 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 21136.
- 3.8.1. Mälestise Krutsifiks, 19. saj. (valutsink, messing) registrijärgne asukoht on EEKBKL Mustvee palvela, Tähe tn 5.
- 3.8.2. Paikvaatlusel 12.04.2017 tuvastas Muinsuskaitseamet, et mälestis on hävinenud 24.02.2006 toonase õpetaja kodus toimunud põlengus.
- 3.9. **Laualühter kolme tulega, 19/20. saj. (messing)** tunnistati kunstimälestiseks kultuuriministri 03.07.1997 määruse nr 39 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 37 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 19932.
- 3.9.1. Mälestise Laualühter kolme tulega, 19/20. saj. (messing) registrijärgne asukoht on EELK Karksi kirik, Karksi-Nuia linn, Lossi tn.
- 3.9.2. Paikvaatlusel 1998.a tuvastas Muinsuskaitseamet, et mälestis on 1998. a hävinenud.
- 3.10. **Ahi, 19/20. saj. (malm)** tunnistati kunstimälestiseks kultuuriministri 03.07.1997 määruse nr 41 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 663 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 19661.
- 3.10.1. Mälestise Ahi, 19/20. saj. (malm) registrijärgne asukoht on EAÕK Pootsi-Kõpu kirik.
- 3.10.2. Paikvaatlusel 28.11.2007 tuvastas Muinsuskaitseamet, et mälestis on 1997. a hävinenud.
- 3.11. **Ahi, 19/20. saj. (malm)** tunnistati kunstimälestiseks kultuuriministri 03.07.1997 määruse nr 41 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 664 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 19660.
- 3.11.1. Mälestise Ahi, 19/20. saj. (malm) registrijärgne asukoht on EAÕK Pootsi-Kõpu kirik.
- 3.11.2. Paikvaatlusel 28.11.2007 tuvastas Muinsuskaitseamet, et mälestis on 1997. a hävinenud.
- 3.12. **Koduorel, 20. saj. algus (puit)** tunnistati kunstimälestiseks kultuuriministri 03.07.1997 määruse nr 41 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 422 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 19612.
- 3.12.1. Mälestise Koduorel, 20. saj. algus (puit) registrijärgne asukoht on EELK Tori Püha Jüri kirik, Tori alevik, Pärnu mnt 1).
- 3.12.2. Paikvaatlusel 31.10.2006 tuvastas Muinsuskaitseamet, et mälestis on hävinenud.
- 3.13. **Annisäiliti Kergu kirikust, 19. saj. II pool (messing, hõbetatud, kullatud, email)** tunnistati kunstimälestiseks kultuuriministri 03.07.1997 määruse nr 41 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 707 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 19214.
- 3.13.1. Mälestise Annisäiliti Kergu kirikust, 19. saj. II pool (messing, hõbetatud, kullatud, email) registrijärgne asukoht on EAÕK Kergu kirik.
- 3.13.2. Paikvaatlusel 30.04.2007 tuvastas Muinsuskaitseamet, et mälestis on varguse käigus 1998. a saanud kahjustusi ning on hävinenud.
- 3.14. **Kirikulipp Kalli EAÕ kirikust, 19. saj. II pool (tekstiil, õli, lõuend)** tunnistati kunstimälestiseks kultuuriministri 03.07.1997 määruse nr 41 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 540 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 19153.
- 3.14.1. Mälestise Kirikulipp Kalli EAÕ kirikust, 19. saj. II pool (tekstiil, õli, lõuend) registrijärgne asukoht on EAÕK Jõõpre kirik.
- 3.14.2. Paikvaatlusel 31.08.2006 tuvastas Muinsuskaitseamet, et ese on omaniku andmetel hävinenud.
- 3.15. **Skulptuur "Lapsed", A. Jürjo (dolomiit)** tunnistati kunstimälestiseks kultuuriministri 03.07.1997 määruse nr 40 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 307 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 17321.

- 3.15.1. Mälestise Skulptuur "Lapsed", A. Jürjo (dolomiit) registrijärgne asukoht on Paide Gümnaasium, Aiavilja tn 3.
- 3.15.2. Paikvaatlusel 20.01.2010 tuvastas Muinsuskaitseamet, et mälestis on hävinenud.
- 3.16. **Peegel, 19. saj. (puit, peegelklaas)** tunnistati kunstimälestiseks kultuuriministri 03.07.1997 määruse nr 36 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 411 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 16180.
- 3.16.1. Mälestise Peegel, 19. saj. (puit, peegelklaas) registrijärgne asukoht on MPEÕK Aleksander Nevski kirik, Vana kalmistu.
- 3.16.2. Paikvaatlusel 01.06.2006 tuvastas Muinsuskaitseamet, et mälestis on hävinenud.
- 3.17. **Ripplamp, 19/20. saj. (klaas, messing)** tunnistati kunstimälestiseks kultuuriministri 19.03.1997 määruse nr 5 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 269 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 5329.
- 3.17.1. Mälestise Ripplamp, 19/20. saj. (klaas, messing) registrijärgne asukoht on EAÕK Räpina kirik, Apteegi tn.7.
- 3.17.2. Paikvaatlusel 25.04.2019 tuvastas Muinsuskaitseamet, et mälestis on hävinenud 2017. a.
- 3.18. **Küünlajalg, 19/20. saj. (klaas, kuldlüster)** tunnistati kunstimälestiseks kultuuriministri 30.08.1996 määruse nr 10 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 337 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 4429.
- 3.18.1. Mälestise Küünlajalg, 19/20. saj. (klaas, kuldlüster) registrijärgne asukoht on EELK Randvere kirik, Randvere küla.
- 3.18.2. Paikvaatlusel 07.11.2006 tuvastas Muinsuskaitseamet, et mälestis on hävinenud.
- 3.19. **Küünlajalg, 19.saj. (klaas, hõbelüster)** tunnistati kunstimälestiseks kultuuriministri 30.08.1996 määruse nr 10 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 896 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 3388.
- 3.19.1. Mälestise Küünlajalg, 19. saj. (klaas, hõbelüster) registrijärgne asukoht on EELK Kärkla kirik, Posti 2.
- 3.19.2. Paikvaatlusel 15.07.2016 tuvastas Muinsuskaitseamet, et mälestis on hävinenud.
- 3.20. **Vaagen von Dehnide vapiga** tunnistati kunstimälestiseks kultuuriministri 13.02.1996 määruse nr 4 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 52 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 2339.
- 3.20.1. Mälestise Vaagen von Dehnide vapiga registrijärgne asukoht on SA Virumaa Muuseumid hoidla, Tallinna 3.
- 3.20.2. Paikvaatlusel 02.03.2007 tuvastas Muinsuskaitseamet, et varasemalt Rägavere mõisa I korruse köögis asunud mälestis purunes mõisa peahoone remonttööde käigus 2004. a kevadel ja on hävinenud.

4. Kultuurimälestiseks olemise lõpetamise põhjendus

- 4.1. Mälestiseks olemise võib lõpetada, kui mälestis on hävinud ja selle taastamine ei ole põhjendatud (MuKS § 20 lg 1 p 6).
- 4.2. Mälestised kultuurimälestiste registri numbritena 24211, 23063, 22807, 22616, 22563, 22411, 21854, 21136, 19932, 19661, 19660, 19612, 19214, 19153, 17321, 16180, 5329, 4429, 3388, 2339 on hävinenud ning nende taastamisel ei ole koopiade kaitsmine riikliku kultuurimälestisena põhjendatud.
- 4.3. Muinsuskaitseamet algatas kultuurimälestiste lõpetamise menetluse ning edastas 06.03.2025 käskkirja eelnõu tutvumiseks mälestise omanikele ja kohalikele omavalitsustele. Tähtaeg arvamuste ja ettepanekute esitamiseks oli 14 päeva ehk kuni 20.03.2025. Eelnõule ei esitatud ühtegi arvamust või ettepanekut.

- 4.4. Muinsuskaitse Nõukogu tutvus eelnõuga 03.06.2025 toimunud koosolekul ja otsustas ettepanekut toetada.

(allkirjastatud digitaalselt)

Heidy Purga